

Na tropie informacji

WIEDZA W PIGUŁCE

Dla nauczyciela:

Już od najwcześniejszych lat człowiekowi towarzyszy naturalna ciekawość, niekoniecznie powiązana ze zdobywaniem wiadomości w szkole. Naszą wiedzę o świecie czerpiemy w dużym stopniu z obserwacji świata — poprzez przyglądanie się zdjęciom, budynkom czy przedmiotom, przysłuchiwanie się dźwiękom itd.

Ze względu na stopień utrwalenia, źródła informacji możemy podzielić na dokumentalne (np. książki, prasa, filmy) i niedokumentalne (np. koncerty, lekcje, przedstawienia czy rozmowy). Wyróżnić można również pośrednie źródła informacji (zaliczamy do nich m.in. katalogi i bibliografie) — a więc takie, które kierują użytkownika do źródeł wiedzy na określony temat.

Osoba poszukująca informacji stoi przed zadaniem wybrania spośród mnogości rodzajów źródeł tych, które będą dla niej najbardziej przydatne — a więc wiarygodne i użyteczne.

Zasoby Internetu należą do dokumentalnych, elektronicznych źródeł informacji, podobnie jak inne pliki dostępne dzięki technologii cyfrowej. Odszukując informacje na użytek szkolny, uczniowie często korzystają z szybkich i łatwych w obsłudze portali internetowych, takich jak sciaga.pl. Praca z tymi źródłami często kończy się zdobyciem fałszywych danych. Wiele źródeł internetowych jest jednak godnych zaufania.

Łatwo dostępne są również książki, np. w bibliotekach. Sprawne wyszukiwanie wiadomości w książkach pozwala uczniom na zdobywanie informacji o dużej wiarygodności. W razie potrzeby mogą też liczyć na pomoc bibliotekarki, która zaproponuje przydatne pozycje książkowe oraz pomoże dotrzeć do potrzebnych informacji. Po ich otrzymaniu, lektura spisu treści i ogólna orientacja w strukturze tekstu pomagają w znalezieniu odpowiedniej informacji. Za pośrednictwem Internetu można skorzystać z katalogów bibliotecznych, co ułatwia lokalizację przydatnych źródeł i publikacji elektronicznych. Współczesne biblioteki to bowiem nie tylko miejsca dostępu do wielu ciekawych i wartościowych książek, ale instytucje pośredniczące w dostępie do informacji. W ich zbiorach obok dokumentów drukowanych (książek, map, czasopism, nut), znajdziesz publikacje multimedialne, filmy, gry, e-booki oraz gry.

Dla ucznia

Źródło informacji to miejsce, z którego czerpiemy wiadomości — np. określona książka, artykuł w gazecie, strona internetowa.

Jeśli materiał jest w jakiś sposób utrwalony — np. wydrukowany na papierze — określamy go jako dokument.

Źródłem informacji mogą być też inni ludzie — ich wypowiedzi oraz mowa ciała. Mówimy wtedy o źródle osobowym. Jest nim np. nauczycielka podczas lekcji.

Możesz się również wiele dowiedzieć przypatrując się przedmiotom — np. oglądając kołowrotek poznajemy dawne rzemiosło, a orientalną rzeźbę — kulturę dalekiego kraju.

Elektroniczne źródła informacji to materiały w formie cyfrowej. Można je znaleźć przede wszystkim na stronach internetowych. Bardzo często łączą słowo z obrazami i filmikami, dzięki czemu łatwiej nam przyswoić wiedzę.

POMYSŁ NA LEKCJĘ

Istnieją różne źródła informacji. Osoby lub przedmioty mogą nam dać odpowiedź na zadane pytania, trzeba tylko wiedzieć, do kogo się zwrócić. Czasem samo istnienie źródła w naszym otoczeniu budzi ciekawość i dlatego warto też uczyć się, jak sformułować pytanie, by uzyskać od źródła potrzebne nam wiadomości.

Cele operacyjne:

Uczestnicy i uczestniczki:

- znają pojęcie „źródło informacji”;
- wiedzą, że istnieją różne źródła informacji, potrafią je nazwać;
- potrafią wybrać źródło, by zdobyć konkretne informacje;
- wiedzą, że nie wszystko jest w Internecie, istnieją tematy, o których w sieci nikt nie napisał.

Przebieg zajęć:

1.

Czas: 10 min
Forma: metoda kuli śnieżnej
Pomoce: **karta pracy „Na tropie informacji – źródła”**

Podaj przykład: W gazetce szkolnej w pewnej szkole ukazał się artykuł pt. „Jaki telefon komórkowy jest najlepszy dla uczniów?”. Zapytaj, gdzie dziennikarze szukali odpowiedzi, żeby napisać taki artykuł? Jak można nazwać coś, co umożliwia zdobycie jakiejś wiadomości. Wspólnie zdefiniujcie termin „źródło informacji”. Rozdaj uczestnikom i uczestniczkom **karty pracy „Na tropie informacji – źródła”** i poproś o dopasowanie możliwych źródeł informacji do pytań (po 2 źródła do każdego pytania). Daj uczniom 2 minuty. Potem klaśnij i poproś o połączenie się w pary i dopisanie na jednej z kart wyników obu osób. Po 2 minutach znów klaśnij i poproś o połączenie się w czwórki i dopisanie na jedną z kart wyników obu par. Po 3 minutach znów klaśnij i poproś o połączenie się po dwie czwórki i spisanie na jednej karcie wszystkich wyników. Na koniec zadania każda ósemka wiesza na tablicy swoją kartę z odpowiedziami.

Przykładowe odpowiedzi:

1. Gdzie i kiedy brali ślub babcia i dziadek? — > rodzice, fotografie, bliscy krewni, dokumenty
2. Jak kończy się seria o Harrym Potterze? — > książka, film, koledzy, biblioteka, strona internetowa
3. W jaki sposób wyrobić legitymację szkolną, jeśli ktoś zgubił starą? — > nauczyciel, strona internetowa, tablica ogłoszeń, sekretariat szkoły

2.

Czas: 5 min
Forma: dyskusja
Pomoce: tablica, kreda lub marker

Zaproś do omówienia kolejnych pytań przedstawicieli grup. Mówią oni, jakie źródła dopasowali do pytania. Uczestnicy dyskutują, które źródła udzielą odpowiedzi na pytanie.

3.

Czas: 10 min
Forma: praca w grupach
Pomoce: **materiał pomocniczy „Wzór tabeli odpowiedzi”**, wydrukowany lub przerysowany na duży arkusz papieru (dla każdej grupy po 1 egzemplarzu)

Rozdaj uczestniczkom i uczestnikom podzielonym na ósemki (z pierwszego ćwiczenia) **materiał pomocniczy „Wzór tabeli odpowiedzi”**, wydrukowany lub przerysowany na duży arkusz papieru (dla każdej grupy po 1 egzemplarzu). Poproś o zaznaczenie krzyżykiem, skąd zaczerpnęliśmy informacje do odpowiedzi na kolejne pytania.

4.

Czas: 5 min
Forma: dyskusja, rozmowa
Pomoce: tablica, kreda lub marker.

Poproś uczestników i uczestniczki o przyjrzenie się tabeli i omów wyniki. Zadaj pytanie: kto nam najczęściej potrafi pomóc? Najprawdopodobniej okaże się, że jednak inni ludzie. Czy wystarczy jedno źródło, czy lepiej mieć ich kilka? Czy zawsze znajdziemy odpowiedź na pytanie w Internecie? Z tabeli wyniknie, że nie.

5.

Czas: 5 min
Forma: dyskusja
Pomoce: **materiał pomocniczy „Na tropie informacji – losy”**

Przyklej na tablicy duży arkusz z wydrukowanym lub przerysowanym **materiałem pomocniczym „Na tropie informacji – losy”** i poproś o wymyślenie pytania, na które może odpowiedzieć każde ze źródeł.

6.

Czas: 5 min
Forma: podsumowanie

Zakończ lekcję krótkim podsumowaniem. Powiedz, że istnieją różne źródła informacji, mogą to być inne osoby lub przedmioty. Powiedz, że w zależności od tego, jakie pytanie zadajemy, szukamy informacji w innym miejscu. Dobrze jest czasem sprawdzić odpowiedzi w dwóch różnych miejscach.

Ewaluacja

Czy po przeprowadzeniu zajęć ich uczestnicy i uczestniczki:

- wiedzą, że istnieją różne źródła informacji?
- wiedzą, że przy odpowiedzi na pytanie warto skorzystać z różnych źródeł?
- potrafią wybrać odpowiednie źródła, żeby zdobyć najlepszą informację?
- wiedzą, że Internet nie odpowie na wszystkie pytania?

Opcje dodatkowe

Uczestnicy przynoszą na zajęcia jakiś ciekawy przedmiot. Wspólnie lub w grupach ustalają, skąd należałoby zaczerpnąć informacji, gdybyśmy planowali napisać artykuł o tym przedmiocie.

MATERIAŁY

karta pracy „Na tropie informacji – źródła”
materiał pomocniczy „Wzór tabeli odpowiedzi”
materiał pomocniczy „Na tropie informacji – losy”

ZADANIA SPRAWDZAJĄCE

Zadanie 1.

Wybierz źródła, w których można znaleźć odpowiedzi na zadane pytania. Do każdego pytania dopasuj po 2 źródła.

pytania
Kategorie:

- Jak pierwotnie nazywał się Jan Brzechwa?
- Jak ubierano dzieci z okazji pierwszej komunii przed wojną?
- Kiedy na twoim osiedlu zostanie wyłączona ciepła woda?

źródła informacji

Elementy do przyporządkowania:

- Internet [rozwiązanie: 1]
- biblioteka [rozwiązanie: 1]
- stare fotografie [rozwiązanie: 2]
- osoby starsze z rodziny lub spośród przyjaciół [rozwiązanie: 2]
- administracja osiedla [rozwiązanie: 3]
- tablica ogłoszeń [rozwiązanie: 3]

SŁOWNICZEK

- **forma cyfrowa:** zapis w postaci zer i jedynek dokumentu, obrazu, utworu muzycznego lub filmu (patrz: Język mediów)
- **źródło informacji:** każdy przedmiot z którego czerpie się wiadomości na interesujący nas temat
- **źródło osobowe:** osoba, która udziela wiadomości na jakiś temat
- **przekaz medialny:** treści przekazywane przez media
- **dokument:** tekst, który może dostarczyć informacji

CZYTELNIA

- Żurakowska Małgorzata, **Zależność informacji od źródeł** [W:] **Jaka informacja?**, red. Dyczewski Leon, Lublin 2009, s. 45–52.
- Stramek Agata, **Źródła informacji** [online], [dostęp: 25.11.2013], Dostępny w Internecie: <http://www.szkolnictwo.pl/index.php?id=PV0107>.

Tekst: Urszula Dobrowolska, scenariusz: Anna Buchner, konsultacja merytoryczna: Justyna Jasiewicz. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez Fundację Nowoczesna Polska.

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/na-tropie-informacji/>.

Publikacja dofinansowana ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Podstawa programowa:

Język polski, II poziom edukacyjny

Cele kształcenia

Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Treści nauczania

Uczeń identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, literacki, reklamowy;

Uczeń wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (ukryte);

Zajęcia komputerowe, II poziom edukacyjny

Cele kształcenia

III. Wyszukiwanie i wykorzystywanie informacji z różnych źródeł; opracowywanie za pomocą komputera rysunków, motywów, tekstów, animacji, prezentacji multimedialnych i danych liczbowych.

Treści nauczania

Uczeń wyszukuje informacje w różnych źródłach elektronicznych (słowniki, encyklopedie, zbiory biblioteczne, dokumentacje techniczne i zasoby Internetu);

Podstawa programowa 2017:

Język polski, IV–VI klasa

Treści nauczania

Uczeń identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy.

Uczeń wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio.

Uczeń określa temat i główną myśl tekstu.

Uczeń doskonali różne formy zapisywania pozyskanych informacji.

Uczeń korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, selekcjonuje informacje.

Uczeń zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych oraz on-line).

Informatyka, IV–VI klasa

Treści nauczania

Uczeń wykorzystuje sieć komputerową (szkolną, sieć internet): a) do wyszukiwania potrzebnych informacji i zasobów edukacyjnych, nawigując między stronami, b) jako medium komunikacyjne, c) do pracy w wirtualnym środowisku (na platformie, w chmurze), stosując się do sposobów i zasad pracy w takim środowisku, d) organizuje swoje pliki w folderach umieszczonych lokalnie lub w sieci.

Etyka, IV–VIII klasa

Treści nauczania

Uczeń podaje przykłady właściwego i niewłaściwego wykorzystywania nowoczesnych technologii informacyjnych.

Uczeń jest świadomy, że postęp cywilizacyjny dokonuje się dzięki wiedzy; wyjaśnia, dlaczego wiedza jest dobrem (wartością).

Wiedza o społeczeństwie, IV–VIII klasa

Treści nauczania

Uczeń znajduje w mediach wiadomości na wskazany temat; odróżnia informacje o faktach od komentarzy i opinii; wyjaśnia, na czym powinna polegać rzetelność dziennikarzy.